

پیشگفتار

اخلاق به‌عنوان یکی از شایستگی‌های لازم برای رهبران آموزشی محسوب می‌شود و عدم توسعه چنین شایستگی‌ای، به منزله ناکامی در تعلیم و تربیت و خدمت‌رسانی به فراگیران است. مدیریت آموزشی به‌عنوان یک حرفه، نیاز به تربیت مدیران و معلمانی دارد که بتوانند اصول، فضائل و ارزش‌های اخلاقی را آموخته، در خود نهادینه کرده و توسعه دهند. یکی از گام‌های ترویج اخلاق در سازمان‌های آموزشی و به تبع آن در جامعه، وجود مدیران و معلمانی است که دارای این شایستگی باشند.

در کتاب حاضر تلاش اینجانب بر این بوده است که محتوای ارائه شده با سرفصل درس "اخلاق حرفه‌ای رهبران آموزشی" که از دروس مقطع کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی است، منطبق باشد. البته مطالعه این نوشتار، به تمامی مدیران سطوح مختلف آموزش و پرورش و آموزش عالی و همچنین معلمان و اساتید گرامی، پیشنهاد می‌گردد.

موضوع فصل اول: تعریف اخلاق، تفاوت اخلاق و قانون، تفاوت اخلاق و فقه و تاریخچه اخلاق، تعریف حرفه، اخلاق حرفه‌ای، اخلاق کار و اخلاق سازمانی، اخلاق حرفه‌ای در تعلیم و تربیت، اصول اخلاق حرفه‌ای معلمان، اصول اخلاق حرفه‌ای در آموزش عالی و الزامات اخلاق در پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است. مفهوم و تعاریف جهانی شدن، پیشینه جهانی شدن، دیدگاه‌های مختلف نسبت به پدیده جهانی شدن، نظریه‌های اخلاقی و نقدهای مربوط به آن و اخلاق جهانی، موضوعاتی هستند که در فصل دوم به آن پرداخته شده است.

حقوق دانش آموز، منشور ملی حقوق دانش آموز، وظایف معلم نسبت به شاگرد، وظایف شاگرد نسبت به معلم، حقوق معلم، منشور حقوق و مسئولیت های معلم و صاحبان حق در مدارس اخلاق محور از موضوعات مهمی است که هم مدیران، هم معلمان و هم دانش آموزان لازم است نسبت به آن ها آگاهی داشته باشند، که در فصل سوم مورد بررسی قرار گرفته است.

یکی از موضوعات مهمی که در بحث اخلاق و اخلاق حرفه‌ای به آن پرداخته می‌شود، ارزش‌های اخلاقی است. بنابراین در فصل ۴ به تعریف ارزش و ارزش‌های اخلاقی و عناصر ارزش‌های اخلاقی و استانداردهای آن پرداخته شده است و همچنین نقش تعلیم و تربیت در تبیین ارزش‌های اخلاقی و عوامل تاثیر گذار بر آن و مدیریت ارزش‌های سازمان به ویژه در سازمان‌های آموزشی و ارزش اخلاقی از منظر قرآن، تبیین و بررسی شده است.

فرهنگ سازمانی و سطوح آن و جایگاه ارزش‌های حاکم بر سازمان در فرهنگ سازمانی، ارتباط فرهنگ سازمانی و اخلاق حرفه‌ای و همچنین سلامت سازمانی و ارتباط آن با اخلاق حرفه‌ای، موضوعات بسیار مهمی است که در فصل ۵ به تفصیل به آن پرداخته شده است.

فصل ۶ به بررسی حقوق شهروندی و بیانیه‌های اخلاقی، تدوین سند جامع اخلاقی و منشور اخلاق حرفه‌ای اختصاص یافته است. در نهایت در فصل ۷ به موضوع مهمی پرداخته شده است که به مدیران و رهبران آموزشی اختصاص پیدا می‌کند و آن چیزی جز فضائل اخلاقی نیست. در ابتدای فصل فضائل اخلاقی و تعریف آن و نظرات مختلف پیرامون معیار فضیلت اخلاقی، شرح داده شده است و سپس فضیلت سازمانی و مولفه‌های آن در سازمان و مدرسه فضیلت‌گرا، اصول فضائل اخلاقی و رهبری فضیلت‌گرا مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

خداوند منان را سپاس بیکران که توفیق عطا فرمود تا نوشتار حاضر تالیف شود. پس از سال‌ها تدریس در مقطع تحصیلات تکمیلی رشته علوم تربیتی و با توجه به اعمال بازنگری در سرفصل‌های گرایش‌های مختلف این رشته و کمبود منابع فارسی منطبق با سرفصل‌های بعضی واحدهای درسی از جمله درس "اخلاق حرفه‌ای برای رهبران آموزشی"، مؤلف را بر آن داشت تا به تألیف و گردآوری کتاب حاضر بپردازد. در تنظیم نوشتار حاضر از منابع و مأخذ معتبر انگلیسی و فارسی و نتایج پژوهش‌های انجام شده در این حوزه استفاده شده است. کتاب حاضر برای دانشجویان رشته مدیریت آموزشی در مقطع کارشناسی ارشد به‌عنوان منبع درس اخلاق حرفه‌ای برای رهبران آموزشی، تدوین شده است. امید می‌رود علاوه بر جامعه‌ی دانشگاهی، تمامی معلمان و مدیران و علاقه‌مندان حوزه‌ی آموزش نیز از آن بهره‌مند گردند.

در خاتمه بدین وسیله از انتشارات دانش بنیاد (مدیر محترم انتشارات جناب آقای زرویی و همکاران محترم ایشان) که در نشر این اثر لطف و همکاری فراوان ابراز داشته‌اند، قدردانی شود و برای همگی آنها آرزوی توفیق الهی دارم.

فصل ۱ مفاهیم اخلاق حرفه‌ای، اخلاق کار و رفتار اخلاقی در

سازمان ۱

مقدمه ۲

اخلاق چیست؟ ۳

تفاوت اخلاق و قانون ۶

تفاوت اخلاق و فقه ۷

تاریخچه اخلاق ۷

تعریف حرفه ۸

اخلاق حرفه‌ای ۱۰

تحلیل اخلاق حرفه‌ای ۱۳

اخلاق کار ۱۵

اخلاق سازمانی ۱۶

اخلاق حرفه‌ای در تعلیم و تربیت ۱۷

اصول اخلاق حرفه‌ای معلمان ۲۱

اخلاق حرفه‌ای در آموزش عالی ۲۶

الزامات اخلاقی در پژوهش ۳۴

فصل ۲ اخلاق و جهانی‌شدن و نقش اخلاق در تغییرات جهانی ۳۷

جهانی‌شدن ۳۸

پیشینه تاریخی موضوع ۴۲

دیدگاه‌های مختلف نسبت به پدیده جهانی‌شدن ۴۹

نظریه‌های اخلاقی ۵۱

فصل ۳ حقوق دانش آموزان و معلمان ۶۱

- حقوق دانش آموز ۶۲
- منشور ملی حقوق دانش آموز ۶۶
- حقوق معلم ۷۲
- منشور حقوق و مسئولیت‌های معلمان ۷۳
- مسئولیت‌های معلمان ۸۱
- صاحبان حق در مدرسه اخلاقی ۸۷

فصل ۴ نظام ارزشی در مدیریت سازمان ۹۱

- ارزش و انواع آن ۹۲
- ارزش‌های اخلاقی ۹۴
- مدیریت ارزش‌های سازمانی در سازمان‌های آموزشی ۱۰۴
- ارزش‌های اخلاقی در مدیریت از منظر قرآن ۱۰۹

فصل ۵ فرهنگ سازمانی، سلامت سازمانی و اخلاق حرفه‌ای ۱۱۳

- سلامت سازمانی و اخلاق حرفه‌ای ۱۱۴
- فرهنگ سازمانی، ارزش‌های حاکم بر سازمان و اخلاق حرفه‌ای ۱۱۹
- سطوح فرهنگ ۱۳۱
- کارکردهای فرهنگ سازمانی ۱۴۰
- فرهنگ سازمانی و اخلاق حرفه‌ای ۱۴۱

فصل ۶ ترسیم منشور اخلاقی و حقوق شهروندی در سازمان‌های

آموزشی ایران ۱۴۵

- حقوق شهروندی ۱۴۶

بیانیه‌های اخلاقی ۱۴۸
منشور اخلاق حرفه‌ای ۱۵۱

فصل ۷ فضائل اخلاقی مدیران و رهبران آموزشی ۱۶۳

فضایل اخلاقی ۱۶۴
فضیلت سازمانی ۱۶۷
اصول فضائل اخلاقی ۱۷۲
بررسی و انتقاد ۱۷۴
رهبری فضیلت‌گرا ۱۷۶

مراجع ۱۸۱